

Личността на Любомир Харизанов в българската журналистика

Гл. ас. д-р Тодор Г. Панайотов

Есенна научна конференция
„Личността в медиите и в ПР-а“
25 и 26 ноември 2015 г., Нов български университет

В над 170 г. история на българската журналистика има редица изявени журналисти, които днес са забравени. В моя доклад ще представя един от тях. Това е Любомир Харизанов, който е не само голям професионалист, но и човек с висока нравственост.

Неговата професионална дейност започва в началото на ХХ век, когато България бележи големи успехи в своето развитие. До включването и в Първата световна война нашата страна „изминава забележителен път на модернизация и приобщаване към общоевропейското развитие“¹. В производството се внедряват нови технологии и нови машини. Нараства производителността на труда и се увеличават доходите на населението. Икономическият подем, повишаването на жизнения стандарт и увеличаването на грамотността сред населението ще доведат до дълбоки промени в развитието на журналистиката в страната.

В началото на 20-ото столетие „се извършва революционна промяна в развитието на българския печат, особено в организационно и техническо отношение“². Тогава се появява професионалният журналист, започва индустриализацията на пресата, ражда се „вестникът на новината“, възниква масовият печат и се поставят основите на значими вестникарски предприятия. Така се появява и утвърждава една нова индустрия.

Един от първите професионални журналисти в България е Любомир Харизанов. Той е роден на 2 януари 1882 г. в Дупница, в семейството на бежанци от Македония. Баща му е участник в Кресненско-Разложкото въстание (октомври 1878 – юли 1879) и след неговия край се установява в България. Любомир

Харизанов последователно учи в гимназията в Дупница, Френския колеж в Солун, Американското училище в Самоков и Търговското училище в Свищов. Често прекъсва образованието си заради участието си в освободителните борби на македонските българи. Името му е замесено в шумната афера с мис Стоун. Той участва и в четата на своя роднина Яне Сандански³.

Журналистическата дейност на Харизанов започва в началото на XX век като кореспондент от Дупница на вестниците “Отзив” и “Дневник”. В двете издания публикува материали за националноосвободителното движение и дава сведения за него на кореспондента на вестник “Таймс” Джеймс Баучер. По-късно Харизанов се премества в София и постъпва последователно като репортер във водещите всекидневници “Дневник” и “Ден“, а от началото на 1908 започва работа в “Гражданин”⁴.

Всекидневникът “Гражданин” (май 1907-април 1908) е създаден от професори в Софийския университет, уволнени след освиркването на княз Фердинанд. Още в първата уводна статия редакцията на вестника изтъква, че неговата програма ще бъде „по неволя опозиционна“. След разрешаването на университетския въпрос, основателите на изданието заявяват, че целта им е постигната и те се оттеглят от всекидневника. На 1 февруари 1908 г., от първа страница на вестника официално е съобщено, че “редактор-ступанин” става Любомир Харизанов.⁵

През първата половина на февруари под главата на “Гражданин” във всеки брой излиза следното съобщение на редакцията: „Вестникът преминава върху г-н Люб. Харизанов, който ще го издава и редактира със съдействието на нови сътрудници измежду най-видните наши журналисти и писатели. Вестникът ще се списва в същото направление, както до сега, като се старее да бъде напълно обективен и независим и да дава на читателите си отбрано четиво и пълна информация.“⁶

Харизанов не само оглавява вестника, но и редовно списва първата страница на изданието. Той пише уводните статии и завежда рубриката “Отзиви”. Точно от първа страница осъжда нападението на двама офицери над редактора на вестник

„Камбана“ Кръстю Станчев. В три последователни броя на вестника Харизанов пише за „своеволията на военните“, обявява се срещу „привилегиите на офицерството“, нарича ги „милитаристична каста“ и призовава българските граждани „да обезоръжим туй чудовище“ и „да вържем кучето, което храним“.⁷ Заради тези остри публикации срещу офицерството, Харизанов е призован на дуел от подпоручик Карагъзов. В следващите десет броя на „Гражданин“ се дават подробности за предстоящия дуел. Секунданти на подпоручика са подполковник Мархолов и ротмистър Войников, а секунданти на Харизанов са адвокатите д-р Йосиф Фаденхехт и Асен Цанков. Секундантите стигат до една помирителна декларация, но Харизанов я отхвърля. На улицата Харизанов си разменя остри думи с военния министър генерал Николаев, който насъсква офицерите срещу вестникарите. В крайна сметка дуел няма, но името на Харизанов нашумява като на смел и принципен журналист.⁸

В началото на 1911 г. именно заради своите качества и въпреки че не е член на Народната партия, Харизанов е поканен в най-добрия партиен вестник в България - вестник “Мир”, където остава до смъртта си през 1927 г. Тук последователно е репортер, военен кореспондент и главен репортер. За “Мир”, освен авторски материали, Харизанов подготвя и много преводи по чуждата преса. Главният редактор му възлага тази задача, защото той владее френски, английски, руски и сръбски език. За жалост, огромното му творчество остава почти анонимно. Огромна част от неговите материали излизат неподписани, защото по това време само малка част от материалите във вестниците се подписват.⁹

Затова за професионалните му изяви и човешките му качества можем да съдим главно по спомените на неговите колеги. Ето мнението на четирима от тях:

Христо Бръзицов: “Като репортьор на вестник “Мир”, беше ненадминат с новините, които пръв съобщаваше на българския читател. Харизанов имаше и друго качество – храбростта. През Балканската война е имал възможност като болен от туберкулоза да остане „запасен“. [...] Неговите кореспонденции от

фронта се очакваха всеки ден в София и в цялата страна с нетърпение, с уважение и доверие, защото не бяха измислица и бяха хубаво написани. На английския журналист Баучер са давали само сведенията произтичащи от Люб. Харизанов, защото нашите власти са имали пълно доверие във верността на Харизановите писания. Храбростта на Л. Харизанов, проявена на фронта скоро станала известна и гърдите му били обкичени с ордени.

Любомир Харизанов винаги ме е впечатлявал с вида си. [...] Един едър мъж, малко прегърбен от преумора (...) с винаги весела усмивка, от глава до пети добряк, бохем, услужлив, безкористен... просто да няма нито една лоша дума за него!“¹⁰

Стефан Танев: “Движим се по “Цар Освободител” с Любомир Харизанова, един от патриарсите на репортажа в България. Репортер беше тогава на “Мир”. Интересен и като фигура с дългата си брада, и като човек. Духовит, находчив, но ленив като всеки бохем, а Харизанката беше голям бохем като почти всички първи журналисти у нас.“¹¹

Георги Каназирски – Верин: “Шеговитият Любо Харизанов обичаше да си играе с по-наивните свои колеги, като ги подвеждаше с лъжливи новини. Веднъж той подведе един колега да съобщи, че князът приел на аудиенция министър Геннадиев, а всъщност князът с брат си беше в Кричим на лов за глухари.”¹²

Петър Карчев: “Любо Харизанов, който беше журналист по призвание, с “нерв”, както беше прието да се казва, презираше тези колеги – “лешояди”, и не изпускаше случая да ги накаже по своему. На такива журналисти, които обичаха да надничат в чуждите карнетки, той често скрояваше такива “кюляфи”, които оставаха паметни за дълго време сред колегията. [...]

Харизановите “капани” не бяха обикновени шеги на човек, който няма друга по-сериозна работа. В тях винаги влагаше той сериозен замисъл. Искаше да изобличи неискреността на известна категория хора, глупостта на друга, суетността и хвалипръцковщината на трета.”¹³

В края на живота си Любомир Харизанов става активен сътрудник на хумористичния седмичник “Не искам да работиш“. Това е вестник „за смях, задевки и придирки“ и се редактира от Д. Подвързачов и Ст. Мавродиев.¹⁴

Малко преди смъртта си Харизанов осигурява работа в “Мир” и въвежда в професията своя зет и последен главен редактор на вестника Петър Тасев. Харизанов си отива от този свят на 12 декември 1927, едва навършил 45 години. На погребението „присъствува цялата колегия и множество граждани“¹⁵. Председателят на Дружеството на столичните журналисти Димо Казасов произнася реч, в която изтъква, че заслугите на Харизанов „са най-вече в поставяне на информационната служба, душата на съвременния ежедневен печат“¹⁶.

Легендарният репортер Любомир Харизанов е сред вестникарите, които са формирали общественото мнение в страната, а от неговото перо са треперили дори силните хора на деня. Неговите колеги, десетилетия след смъртта му, го помнят като бохем, шегаджия, голям професионалист и почтен човек.

Бележки:

1. История на България. Т. 8. София: ГАЛ-ИКО, 1999, с. 13.
2. **Андреев, Борис.** Начало, развой и възход на българския печат. Т. 2. София: Глобус, 1948, с.3.
3. Общ годишник на България 1926-1929. № 3. С., 1928, 645-646.
4. Пак там.
5. Български периодичен печат 1844 - 1944. Анотиран библиографски указател. Съставител **Димитър Иванчев.** Т. 1. С., 1962, с. 226;
Топенчаров, Вл. Българската журналистика 1903-1917. С., 1981, 92-95.
6. Гражданин, № 253 - № 266, от 2 до 16 февруари 1908.
7. Пак там, № 298, 299, 300 от 28, 29, 30, март 1908.
8. Пак там, № 302 - № 311 от 1 до 11 април 1908; **Божилов, К.** Дуелите в България. Българските рицари на честта. С., 1997, 126-129.
9. АСБЖ, инв. № 3484, с. 3; Мир, № 8235, 13 декември 1927.
10. АСБЖ, инв. № 3484, с. 4-5; инв. № 2601, с. 176а.

11. **Танев, Ст.** Отворени писма. Спомени и изповеди на главния редактор на в. “Утро” писани в Централния затвор. С., 1994, 85-86.
12. **Верин-Каназирски, Г.** София преди 100 години. Второ издание, С., б. г. с. 148.
13. **Карчев, П.** През прозореца на едно полустолетие (1900-1950).
Съставителство **Ива Бурилкова, Цочо Билярски.** С., 2004, с. 147, 152.
14. Български периодичен печат 1844 - 1944. Анотиран библиографски указател. Съставител **Димитър Иванчев.** Т. 2. С., 1966, с. 49;
Енциклопедия България. Т. 5. С., 1986, с. 301.
15. **Николов, Г.** История на българския всекидневен печат 1877-1932 (Принос). Книга I. С., 1932, 115-116.
16. Пак там.